

e-mail: tanyatuchak75@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4696-924X>

DATA ABOUT THE AUTHORS

Andrushchenko Volodymyr, Doctor of Economic Sciences, Professor at the Department of Fiscal Administration State Tax University
str. 31 University Street, Irpin, 08205, Ukraine
e-mail: kalistrat@ukr.net

Rippa Maria, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Finance State Tax University
street University, 31, Irpin, 08201, Ukraine
e-mail: rippa_mary@ukr.net

Tuchak Tetiana, Ph.D. in Economical Science, Associate Professor at the Department of Fiscal Administration State Tax University
str. 31 University Street, Irpin, 08205, Ukraine
e-mail: tanyatuchak75@gmail.com

Подано до редакції 23.11.2022
Прийнято до друку 11.12.2022

УДК 330:004:330

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-55-126-131>

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОГО Й ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Мармуль Л. О.
Чорний Б. С.
Пеньковський В. С.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти розвитку цифрових фінансових інструментів та фінансового забезпечення на їх основі діяльності туристичних та готельно-ресторанних підприємств в умовах цифрової економіки та електронної комерції як найбільш перспективного сегменту сучасного ринку послуг в умовах обмежень на безпосередні контакти й пересування людей через заходи боротьби з пандемією, військові дії та для підвищення особистої безпеки людей.

Метою статті є визначення основних чинників формування цифрових фінансових інструментів та їх складників, а також виявлення їх властивостей, можливих ризиків та обґрунтування подальших перспектив їх використання у діяльності туристичних та готельно-ресторанних підприємств.

Методологічною основою статті є методи: системно-структурного аналізу і синтезу (при встановленні сукупності чинників та рівня впливу на цифрові фінансові інструменти; визначенні складу й структури цифрової економіки, електронної комерції, цифрових фінансів; історичний та монографічний (для порівняння традиційних і цифрових фінансових інструментів; при виявленні етапів розвитку, галузевого й територіального поширення впровадження цифрових фінансових інструментів); статистико-економічний (для встановлення та аналізу кількісних показників стану, проблем, тенденцій і перспектив розвитку цифрових фінансових інструментів; ефективності їх використання у діяльності туристичних і готельно-ресторанних підприємств).

Результати статті. Визначено, що фінансові інструменти умовно можна розділити на традиційні й цифрові. Вони мають схожий зміст, функції та властивості, але різні сфери прояву, переваги, недоліки та ризики. При цьому застосування цифрових фінансових інструментів дозволяє значно економити час підприємців та споживачів послуг або продуктів; грошові кошти; спрощує адміністрування та в результаті збільшує прибутковість підприємств, зокрема, туристичних і готельно-ресторанних.

Галузь застосування результатів. Результати статті можуть бути застосовані у роботі фінансових установ, підприємств і організацій; діяльності фізичних осіб; науково-освітньому процесі та адмініструванні закладів вищої освіти.

Висновки. Неодмінними користувачами цифрових фінансових інструментів є наднаціональні фінансові інститути й держави; страхові й банківські й фінансові установи; пенсійні, інвестиційні та хедж-фонди; підприємства, корпорації, промислово-фінансові групи; фізичні особи. Це свідчить про широкі можливості їх застосування у т.ч. у сфері туризму й готельно-ресторанного господарства з метою підвищення прибутковості бізнесу за рахунок економії часу, приміщень й інших засобів забезпечення та здійснення фінансової діяльності; забезпечення зручностей та економічних вигод споживачам і партнерам; оптимізації бізнес-процесів й адміністрування діяльності загалом; сприяння інноваційному, інвестиційному та інтеграційному процесам.

Ключові слова: фінансові інструменти, цифрові, фінансовий ринок, фінансова політика, автоматизація, управління, підприємства, фінансові результати.

**DEVELOPMENT OF DIGITAL FINANCIAL TOOLS AND THEIR USE IN TOURISM, HOTEL,
AND RESTAURANT BUSINESS ENTERPRISES****Marmul Larisa
Chornyi Bohdan,
Penkovsky Valentin**

The subject of the study is the theoretical and practical aspects of the development of digital financial instruments and financial support based on them for the activities of tourist and hotel and restaurant enterprises in the conditions of the digital economy and electronic commerce as the most promising segment of the modern service market in the conditions of restrictions on direct contacts and the movement of people due to measures to combat with the pandemic, military actions and to improve the personal safety of people.

The purpose of the article is to determine the main factors of the formation of digital financial instruments and their components, as well as to identify their properties, possible risks, and to substantiate the future prospects of their use in the activities of tourist and hotel and restaurant enterprises.

The methodological basis of the article is the methods of: system-structural analysis and synthesis (when establishing the set of factors and the level of influence on digital financial instruments; determining the composition and structure of the digital economy, electronic commerce, digital finance; historical and monographic (for comparing traditional and digital financial instruments; when identifying the stages of development, sectoral and territorial spread of the introduction of digital financial instruments); statistical and economic (to establish and analyze quantitative indicators of the state, problems, trends and prospects of the development of digital financial instruments; the effectiveness of their use in the activities of tourist and hotel and restaurant enterprises).

Results of the article. It was determined that financial instruments can be conditionally divided into traditional and digital. They have similar content, functions and properties, but different areas of manifestation, advantages, disadvantages and risks. At the same time, the use of digital financial instruments allows to significantly save the time of entrepreneurs and consumers of services or products; cash; simplifies administration and, as a result, increases the profitability of enterprises, in particular, tourist and hotel-restaurant enterprises.

Field of application of results. The results of the article can be applied in the work of financial institutions, enterprises and organizations; activities of individuals; scientific and educational process and administration of institutions of higher education.

Conclusions. Indispensable users of digital financial instruments are supranational financial institutions and states; insurance and banking and financial institutions; pension, investment and hedge funds; enterprises, corporations, industrial and financial groups; individuals. This testifies to the wide possibilities of their application, including in the field of tourism and the hotel and restaurant industry in order to increase business profitability by saving time, premises and other means of providing and carrying out financial activities; provision of convenience and economic benefits to consumers and partners; optimization of business processes and administration of activities in general; promotion of innovation, investment and integration processes.

Key words: financial instruments, digital, financial market, financial policy, automation, management, enterprises, financial results.

JEL Classification: E23, L83, O18, O32, R58

Постановка проблеми. В останнє десятиріччя цифрові фінансові інструменти, криптовалюти, онлайн розрахунки та інші фінансові операції набувають все більшого поширення. У відповідь на пандемію більшість великих міжнародних та національних корпорацій, підприємств та організацій, у т.ч. туристичних та готельно-ресторанних, вже прискорили інвестиції в діджиталізацію. Згідно прогнозів, більше половини світової економіки ґрунтуватиметься на цифрових технологіях або перебуватимуть під їх впливом. У свою чергу, це допоможе підвищити ефективність та прибутковість бізнесу більше, ніж на 20,0%. Тому формування та розвиток цифрових фінансових інструментів, їх використання для фінансування бізнесу та підприємництва, в т.ч. у туризмі, набуває все більшої актуальності, теоретичного та практичного значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зазначити, що проблеми формування фінансових інструментів та їх використання, впровадження інновацій у сфері фінансів загалом є предметом досліджень багатьох авторів: В. Аранчій, І. Бланка, Т. Боголіб, З. Варналія, О. Зорі, Л. Леваєвої, Л. Сідельнікової, І. Чугунова. Значно менша кількість науковців вивчала та обґрунтовувала власне цифрові фінансові інструменти: І. Абрамова, А. Кравченко, В. Міщенко, С. Науменкова, Л. Шкварчук. Питання розвитку туризму й туристичних підприємств розглядалися у працях М. Ігнатенка, Л. Мармуль, О. Марченко, В. Пеньковського, І. Романюк, С. Чорного, В. Ярового. Проте проблеми використання ними цифрових фінансових інструментів, поширення електронної комерції у сфері туризму потребують поглиблених розробок.

Метою статті є визначення основних чинників формування цифрових фінансових інструментів та їх складників, а також виявлення їх властивостей, можливих ризиків та обґрунтування подальших перспектив їх використання у діяльності туристичних та готельно-ресторанних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Необхідно зазначити, що цифрова економіка та діджиталізація стали трендом, стійкою тенденцією й основоположною умовою розвитку сучасного світового й національного бізнесу. Згідно прогнозів компанії IDC FutureScape, інвестиції у діджиталізацію будуть становити 16,5% у 2022 – 2024 рр. проти 15,4% у 2019 – 2021 рр. і до кінця 2024 р. вони становитимуть 55,0%

від всіх надходжень в інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). В останні роки до цього спонукали й безпрецедентні обмеження роботи офлайн, навчання, всіх видів діяльності, які раніше передбачали особистісні контакти, прийняті у світі як засіб боротьби з поширенням пандемії COVID-19 та безпеки від неї.

Для визначення змісту цифрових фінансових інструментів необхідно вирішити важливі завдання. Насамперед, доцільно обґрунтувати основні категорії і поняття сучасних фінансів, фінансових інструментів та фінансування. Це дозволить визначити та узагальнити структуру та складники цифрових фінансів; виявити конкурентні переваги та ризики цифрових фінансових інструментів та механізмів [1-2]. Також потрібно дослідити стан та рівень програмного та операційного забезпечення цифрових фінансів, здійснити їх оцінку та діагностику; обґрунтувати використання цифрових та онлайн технологій у здійсненні фінансової діяльності.

З іншої сторони, необхідно встановити стан і тенденції розвитку діяльності туристичних і готельно-ресторанних підприємств; дати оцінку рівня та ефективності фінансування їх внутрішньогосподарської та комерційної діяльності; проаналізувати здійснення розрахунків з бюджетом та соціальних нарахунків; дати оцінку забезпечення прибутків та інвестиційних вкладень у відтворення туристичного й готельно-ресторанного бізнесу. Важливо визначити й порівняти ефективність його фінансового забезпечення цифровими й традиційними засобами.

Це дозволить, насамперед, розробити шляхи та виявити можливості й резерви оптимізації витрат здійснення фінансового забезпечення; запропонувати стратегічні напрями удосконалення фінансової системи і фінансової політики підприємств туристичного і готельно-ресторанного бізнесу на основі цифрових інструментів і технологій [3]. Вказані заходи мають бути направлені на збільшення капіталізації та обігових коштів туристичних і готельно-ресторанних підприємств; забезпечення раціонального використання матеріальних ресурсів і праці; залучення додаткових споживачів послуг і продуктів через впровадження онлайн розрахунків, цифрових грошей та інших цифрових фінансових інструментів.

Загальновідомо, що міжнародні та національні стандарти фінансової звітності визначають традиційні фінансові інструменти як будь-які контракти, результатом яких є створення фінансового активу одного суб'єкта господарювання й фінансового зобов'язання або інструменту власного капіталу іншого суб'єкта господарювання. Також вони розуміються як засоби, які застосовуються для виконання завдань соціально-економічної, фінансової й господарської політики та діяльності. Основними фінансовими інструментами вважаються: податки та збори, ціни, грошовий капітал, фінансові ресурси, стимули, санкції, цінні папери, валюта, грошові зобов'язання, страхові поліси, кредитні договори та інші продукти фінансового ринку.

Безумовно, вони мають різні сфери прояву та напрями впливу; час, періодичність і тривалість використання; завдання та функції застосування; особливості адміністрування та управління [4-5]. Також для них характерні певні властивості, знання яких дозволяє використовувати фінансові інструменти та управляти ними з найбільшою ефективністю. Мова йде про терміни обігу – відрізок часу від утворення до кінцевого платежу абор вимоги ліквідації чи погашення фінансового інструменту. Наступною важливою властивістю є ліквідність як можливість швидкого перетворення на готівку без значних втрат.

Фінансові інструменти мають властивість бути доходними з реальними й номінальними ставками. Подільність фінансового інструменту характеризується мінімальним його обсягом, який можна продати або купити на ринку. Конвертованість як наступна важлива властивість означає можливість обміну фінансових інструментів, а валюта платежу – це валюта, в якій здійснюються виплати за фінансовими інструментами. Нарешті, ризиковість фінансового інструменту відображає ризики отримання доходів або збитків від володіння та використання фінансових інструментів. З розвитком новітніх техніко-технологічних укладів все більшого значення набувають цифрові або віртуальні чи онлайн фінансові інструменти.

Науковці застосовують різні підходи до визначення категорії «цифровий фінансовий інструмент». Це і будь-які контракти, що можуть перетворитися на фінансові активи; електронні гроші; продукти фінансового ринку й документи фінансових взаємовідносин у сфері онлайн. А. Кравченко визначає цифровий фінансовий інструмент як кібернетичну категорію, що формується й обертається у кіберпросторі, має не директивну, а економіко-правову цінність та забезпечує цифровий фінансовий ефект суб'єктам цифрового фінансового ринку [6, с. 8].

У сучасних умовах у сукупності цифрових фінансових інструментів за інтенсивністю використання виділяються, насамперед, цифрові фінансові активи – криптовалюти, цифрові цінні папери; грошові кошти – безготівкові, грошові суррогати; платіжні, розрахункові, депозитні інструменти; страхові онлайн інструменти; біржові фінансові цифрові інструменти, у т.ч. форвард, ф'ючерс, опціони та своп, а також цифрові, гібридні й новітні фінансові деривативи; цифрові фінансові інструменти OTC markets group.

Формування та застосування цифрових фінансових інструментів призвело до по-справжньому революційних змін у фінансуванні господарської діяльності та її інвестиційному забезпеченні, здійсненні розрахункових, кредитних, страхових та інших операцій [7-12]. Так, йдеться не просто про прискорення, а миттєвість їх здійснення, отже, й різноманітних угод у сфері виробництва, продажів, відпочинку, послуг, власне фінансів. Також це значна економія коштів через автоматизацію, онлайн процесів роботи з фінансовими інструментами, що позбавляє необхідності наймати велику кількість працівників, експлуатувати приміщення та витрачати кошти на їх утримання.

Підтвердженням цього висновку є ефективна цифрова діяльність як стратегічний напрям розвитку банківських установ України, які значну частину своїх фінансових операцій перевели у систему онлайн. Це виявилось настільки зручним і для банківських працівників, і для клієнтів, що дозволило відмовитися від

значної кількості відділень без впливу на якість обслуговування, а швидше, навпаки. У країні вже кілька років успішно функціонує перший онлайн банк – Монобанк, який не має жодного офісу, але є найбільшим комерційним банком України, маючи та обслуговуючи понад 6,5 млн. клієнтів. Саме онлайн сервіси та програми банку забезпечили його безпомилкову роботу, якісне обслуговування, а різноманітність фінансових інструментів – прихильність користувачів – як фізичних осіб, так і бізнесу.

Такі ж економічні переваги від використання цифрових фінансових інструментів мають і підприємства туризму, готельно-ресторанного господарства і туризму. Адже ще донедавна шлях від вибору до отримання путівки й початку відпочинку займав кілька днів або навіть тиждень. Тепер же вибрати відпочинок, готель чи ресторан і навіть замовити певне меню можна в кілька кліків на ноутбучі чи в мобільному ґаджеті за лічені хвилини. На відповідних сайтах можна в режимі онлайн побачити й оцінити місце туру, його програму, ціни на них і відразу ж придбати або звернутись до інших пропозицій; відзиви інших туристів.

Це стосується й готелів та готельних мереж, номерів будь-яких категорій, ресторанів, транспортних кампаній [13-16]. При цьому можна використовувати електронні підписи, електронну реєстрацію та взагалі не відвідувати туристичні організації, а всі документи отримувати, зберігати й використовувати в електронному вигляді. Це надзвичайно економить час і грошові кошти і клієнтів, і підприємців, позбавляє від зайвих транзакцій, а організаційні роботи та адміністрування – надзвичайно зручними.

Висновки. Неодмінними користувачами цифрових фінансових інструментів є наднаціональні фінансові інститути й держави; страхові й банківські й фінансові установи; пенсійні, інвестиційні та хедж-фонди; підприємства, корпорації, промислово-фінансові групи; фізичні особи. Це свідчить про широкі можливості їх застосування у т.ч. у сфері туризму й готельно-ресторанного господарства з метою підвищення прибутковості бізнесу за рахунок економії часу, приміщень й інших засобів забезпечення та здійснення фінансової діяльності; забезпечення зручностей та економічних вигод споживачам і партнерам; оптимізації бізнес-процесів й адміністрування діяльності загалом; сприяння інноваційному, інвестиційному та інтеграційному процесам.

Список використаних джерел

1. Козловський Є. В. Особливості використання сучасних мультимедійних технологій у туристичній діяльності. *Нові медіа в сучасному суспільстві: культурологічний вимір: монографія*. Київ, 2017. С. 212-230.
2. Ігнатенко М. М., Мармоль Л. О. Надання послуг сільського зеленого туризму фермерськими господарствами з метою здійснення їх диверсифікації та підвищення дохідності діяльності. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*, Вип. 3(39), 2017. С. 50-53.
3. Марченко О. А., Сальнікова М. В. Особливості кадрового менеджменту у сфері туризму та готельно-ресторанного бізнесу. *II Міжнародний науковий форум «NEW ECONOMICS - 2020»*, 31 жовтня 2020 р., м. Київ., 2020. С.101.
4. Яровий В. Ф., Мармоль Л. О. Методологічні засади управління брендами підприємств і організацій у галузі туризму. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. Сер. : Економіка та менеджмент. 2017. Вип. № 12. С. 57-63.
5. Ihnatenko M., Antoshkin V., Postol A., Hurbyk Yu., Runcheva N. Features of the Content and Implementation of Innovation and Investment Projects for the Development of Enterprises in the Field of Rural Green Tourism. *International Journal of Management (IJM)*, 11 (3), 2020, pp. 304-315.
6. Кравченко А. С. Інструменти фінансового ринку та їх класифікація в умовах цифровізації суспільства. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. Серія «Економіка і менеджмент», Вип.4 (82), 2019. С. 7-10.
7. Пеньковський В. С. Формування фінансово-інвестиційних ресурсів розвитку підприємств сільського зеленого туризму в Україні. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. № 2. 2016. С. 58-62.
8. Міщенко В. І., Науменкова С. В., Міщенко С. В. Теоретичні засади та практичні аспекти впровадження і використання цифрових грошей. *Економічна теорія*. 2022. № 2. С. 44–66.
9. Шкварчук Л. О., Слав'юк Р. А. Форвардні контракти як інструменти стабілізації валютного ринку. *Фінансова інфраструктура в забезпеченні сталого розвитку: Зб. наук. матер. Міжнар. наук.-практ. конф.*. Київ, 19 березня 2019 р. Київ: КНЕУ, 2019. 285 с.
10. Романюк І. А. Стратегічне управління розвитком галузі туризму на засадах формування корпоративної культури туристичних підприємств. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2016. № 2 (34). С. 24-27.
11. Ihnatenko M., Sarapina O., Sakun A., Marmul L. and Pylypenko K. Models of implementation of enterprises in agricultural green tourism in European countries and assessment of their efficiency. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, 8(12), 2019, pp. 337-340.
12. Аранчій В. І., Зоря О. П., Галінська Т. С., Голбан Т. Т. Інституційні засади формування інвестиційно-інноваційних кластерів в аграрному секторі. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. 4, № 2. С. 17-23.
13. Романюк І. А. Елементи й особливості маркетингових стратегій розвитку підприємств галузі туризму. *Наукове забезпечення економічного розвитку, правового регулювання і управління в агропромисловому комплексі: матер. Міжнар. наук.-практ. конф.*, 29 березня 2019 р. Полтава: ПДАА, 2019. С. 189-190.
14. Варналії З., Мехед А. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва в умовах цифрової економіки. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. № 4 (45). 2022. С. 267-275.

15. Ihnatenko M. M., Romaniuk I. A., Yatsenko Ya. I. Support of projects and strategies for development of rural green tourism enterprises by local communities and the state. *Економічний вісник університету*. Вип. 51. 2021. С. 7-13.

16. Marmul L., Marchenko O., Pylypenko K., Velychko T., Hranovska V. Financial And Taxation Aspects Of Tourism Activities Development. *International Journal of Management (IJM)*, 11 (3), 2020, pp. 287-293.

References

1. Kozlovs'kyy, Ye. V. (2017). Osoblyvosti vykorystannya suchasnykh mul'tymediynykh tekhnolohiy u turystychniy diyal'nosti [Peculiarities of the use of modern multimedia technologies in tourist activities]. *Novi media v suchasnomu suspil'stvi: kul'turolohichnyy vymir [New media in modern society: cultural dimension]: monohrafiya*. Kyiv, 212-230.

2. Ihnatenko, M. M., Marmul', L. O. (2017). Nadannya posluh sil's'koho zelenoho turyzmu fermers'kymy hospodarstvamy z metoyu zdiysnennya yikh dyversyfikatsiyi ta pidvyshchennya dokhidnosti diyal'nosti [Provision of rural green tourism services by farms with the aim of diversifying them and increasing the profitability of their activities]. *Visnyk Berdyans'koho universytetu menedzhmentu i biznesu*, 3(39), 50-53.

3. Marchenko, O. A., Sal'nikova, M. V. (2020). Osoblyvosti kadrovoho menedzhmentu u sferi turyzmu ta hotel'no-restorannomu biznesi [Peculiarities of personnel management in the field of tourism and hotel and restaurant business]. *II Mizhnarodnyy naukovyy forum «NEW ECONOMICS - 2020»*, Kyiv, 101.

4. Yarovy, V. F., Marmul', L. O. (2017). Metodolohichni zasady upravlinnya brendamy pidpryyemstv i orhanizatsiy u haluzi turyzmu [Methodological principles of brand management of enterprises and organizations in the field of tourism]. *Problemy innovatsiyno-investytsiynoho rozvytku. Ser. : Ekonomika ta menedzhment*, 12, 57-63.

5. Ihnatenko M., Antoshkin, V., Postol, A., Hurbyk, Yu., Runcheva, N. (2020). Features of the Content and Implementation of Innovation and Investment Projects for the Development of Enterprises in the Field of Rural Green Tourism. *International Journal of Management (IJM)*, 11 (3), 304-315.

6. Kravchenko, A. S. (2019). Instrumenty finansovoho rynku ta yikh klasyfikatsiya v umovakh tsyfrovizatsiyi suspil'stva [Financial market tools and their classification in the conditions of digitalization of society]. *Visnyk Sums'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu. Seriya «Ekonomika i menedzhment»*, 4 (82), 7-10.

7. Pen'kovs'kyy, V. S. (2016). Formuvannya finansovo-investytsiynyykh resursiv rozvytku pidpryyemstv sil's'koho zelenoho turyzmu v Ukraini [Formation of financial and investment resources for the development of rural green tourism enterprises in Ukraine]. *Visnyk Berdyans'koho universytetu menedzhmentu i biznesu*, 2, 58-62.

8. Mishchenko, V. I., Naumenkova, S. V., Mishchenko, S. V. (2022). Teoretychni zasady ta praktychni aspekty vprovadzhennya i vykorystannya tsyfrovyykh hroshey [Theoretical principles and practical aspects of the introduction and use of digital money]. *Ekonomichna teoriya*, 2, 44-66.

9. Shkvarchuk, L. O., Slav'yuk, R. A. (2019). Forvardni kontrakty yak instrumenty stabilizatsiyi valyutnoho rynku [Forward contracts as instruments of currency market stabilization]. *Finansova infrastruktura v zabezpechenni staloho rozvytku: Zb. nauk. mater. Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Kyiv: KNEU*, 285

10. Romaniuk, I. A. (2016). Stratehichne upravlinnya rozvytkom haluzi turyzmu na zasadakh formuvannya korporatyvnoyi kul'tury turystychnyykh pidpryyemstv [Strategic management of the development of the tourism industry on the basis of the formation of the corporate culture of tourism enterprises]. *Visnyk Berdyans'koho universytetu menedzhmentu i biznesu*, 2 (34), 24-27.

11. Ihnatenko, M., Sarapina, O., Sakun, A., Marmul, L. and Pylypenko, K. (2019). Models of implementation of enterprises in agricultural green tourism in European countries and assessment of their efficiency. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, 8(12), 337-340.

12. Aranchiy, V. I., Zorya, O. P., Halins'ka, T. S., Holban, T. T. (2019). Instytutsiyni zasady formuvannya investytsiyno-innovatsiynyykh klasteriv v ahrarnomu sektori [Institutional principles of the formation of investment and innovation clusters in the agricultural sector] *Ukrayins'kyy zhurnal prykladnoyi ekonomiky*, 4, 2, 17-23.

13. Romaniuk, I. A. (2019). Elementy y osoblyvosti marketynhovykh stratehiy rozvytku pidpryyemstv haluzi turyzmu [Elements and features of marketing strategies for the development of enterprises in the field of tourism]. *Naukove zabezpechennya ekonomichnoho rozvytku, pravovoho rehulyuvannya i upravlinnya v ahropromyslovomu kompleksii: mater. Mizhnar. nauk.-prakt. konf., Poltava: PDAA*, 189-190.

14. Varnaliy, Z., Mekhed, A. (2022). Finansova bezpeka sub'yektiv pidpryyemnytstva v umovakh tsyfrovoyi ekonomiky [Financial security of business entities in the conditions of the digital economy]. *Financial and credit activity problems of theory and practice*, 4 (45), 267-275.

15. Ihnatenko, M. M., Romaniuk, I. A., Yatsenko, Ya. I. (2021). Support of projects and strategies for development of rural green tourism enterprises by local communities and the state. *Ekonomichnyy visnyk universytetu*, 51, 7-13.

16. Marmul, L., Marchenko, O., Pylypenko, K., Velychko, T., Hranovska, V. (2020). Financial And Taxation Aspects Of Tourism Activities Development. *International Journal of Management (IJM)*, 11 (3), 287-293.

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Мармуль Лариса Олександрівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, Університет Григорія Сковороди в Переяславі
вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав, 08401, Україна

e-mail: marmul61@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5589-9338>

Чорний Богдан Сергійович, кандидат економічних наук, докторант

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав, 08401, Україна

e-mail: ekonomika2013@ukr.net

Пеньковський Валентин Сергійович, кандидат економічних наук, викладач кафедри професійної освіти,

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав, 08401, Україна

e-mail: penkovskijvalentin493@gmail.com

DATA ABOUT THE AUTHORS

Marmul Larisa, doctor of economic sciences, professor, professor of the Department of Economics, Hryhoriy Skovoroda University in Pereyaslav

Str. Sukhomlinskoho, 30, Pereyaslav, 08401, Ukraine

e-mail: marmul61@ukr.net

Chornyi Bohdan, Candidate Of Economic Sciences, Doctoral Candidate

Hryhoriy Skovoroda University in Pereyaslav

Str. Sukhomlinsky 30, Pereyaslav, 08401, Ukraine

e-mail: ekonomika2013@ukr.net

Penkovsky Valentin, Candidate of Economic Sciences, Lecturer of the Department of Vocational Education, Hryhoriy Skovoroda University in Pereyaslav

Str. Sukhomlinskoho, 30, Pereyaslav, 08401, Ukraine

e-mail: penkovskijvalentin493@gmail.com

Подано до редакції 30.11.2022

Прийнято до друку 18.12.2022

УДК 336.226

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-55-131-139>

ДОМІНАНТИ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Пасічний М. Д.,
Нікітішин А. О.

Предметом дослідження є теоретичні засади та механізм розробки і реалізації податкової політики держави.

Метою дослідження є обґрунтування домінант державної податкової політики, враховуючи виклики сучасної війни.

Методи дослідження. Задля вирішення поставлених завдань дослідження використано сукупність методів і підходів, що надало змогу забезпечити концептуальну єдність дослідження. Застосовано системний й структурний підходи, методи узагальнення, аналітичної оцінки, синтезу, порівняння, наукового абстрагування.

Результати роботи: В статті обґрунтовано пріоритетні напрями податкової політики держави, враховуючи виклики воєнного стану та особливого періоду. Систематизовано інституційні зміни податкової політики держави після повномасштабної війни. Визначено, що ключовим принципом сучасної податкової політики України є адаптивність. Досліджено показники формування доходів Державного бюджету України після початку гібридної та повномасштабної агресії. Доведено актуальність призупинення збільшення рівня акцизного оподаткування з огляду на показники тіньового ринку. Визначено потребу проведення комплексної податкової реформи в умовах післявоєнної відбудови.

Галузь застосування результатів. Податкова політика держави та інструменти її реалізації.

Висновки. Доцільно забезпечити інституційні перетворення податкової політики з метою підвищення її транспарентності, справедливості, фіскальної спроможності. Важливо покращувати технологічну складову розвитку податкової служби, яка б ефективно адмініструвала податки та збори, надавала якісні та зручні адміністративні послуги платникам податків і зборів.

Домінантними напрямками розвитку податкової політики держави в сучасних умовах має стати: ефективне управління діяльністю податкових інституцій за рахунок підвищення рівня автоматизації робочих процесів та процедур, створення умов для забезпечення стабільної та захищеної ІТ-інфраструктури, подальшого удосконалення системи внутрішнього контролю органів Державно податкової служби України; нова якість адміністрування податків і зборів з урахуванням масштабних викликів пов'язаних із запровадженням воєнного стану; комплексна боротьба з ухиленням від оподаткування на основі імплементації міжнародних стандартів та покращення наявних аналітичних інструментів.